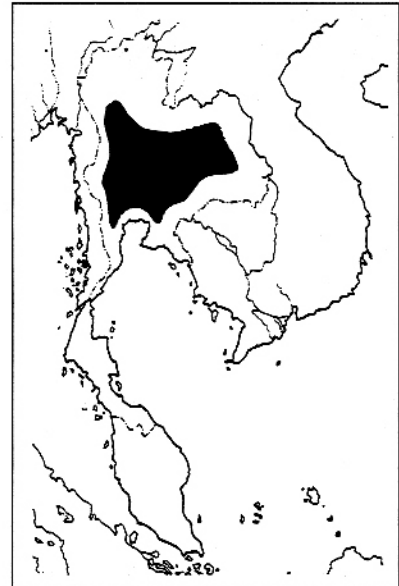

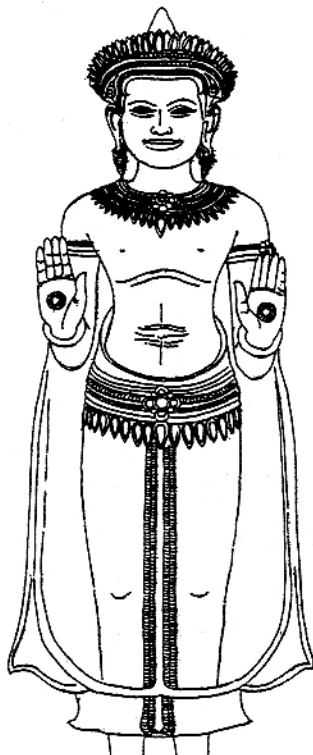

ศิลปะสมัยลพบุรี พุทธศตวรรษที่ ๑๖-๑๘

พุทธศตวรรษที่ ๑๖-๑๘ ทางภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีศิลปกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรมแบบหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายกับศิลปะสถาปัตยกรรมของขอม (ประเทศกัมพูชาปัจจุบัน) ทางโบราณคดีกำหนดเรียกว่าศิลปะแบบลพบุรี ตามชื่อเมืองลพบุรีหรือละโว้ซึ่งเป็นเมืองสำคัญแห่งหนึ่งในสมัยโบราณ ศิลปะสกุลขางลพบุรีเป็นศิลปะที่เกี่ยวข้องในศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์ โดยเฉพาะศาสนาพุทธแบบลัทธิมหายาน ศิลปะสมัยนี้ส่วนมากเป็นภาพจำหลักด้วยศิลาและสำริด โดยเฉพาะการปั้นหล่อสำริดมีความเจริญมาก ท่วงทำนองในการปั้นหุ่นมีความชำนาญยิ่งทำให้กิริยาท่าทางไม่แข็งกร้าวแบบศิลปะขอมในประเทศกัมพูชา ถ้าหากสร้างพระพุทธรูปแบบทรงเครื่อง จะสร้างมงกุฎแบบฝาซ้อย่างที่เรียกว่าทรงจีโบ

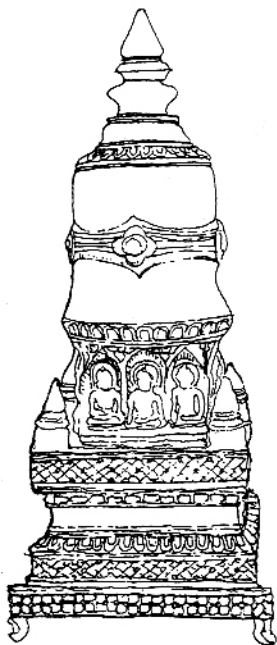
๔๙.

๕๐.

๔๙. แผนที่นครรัฐลพบุรี

๕๐. พระพุทธรูปทรงเครื่อง ทรงมงกุฎ "จีโบ" แบบนครวัด พุทธศตวรรษที่ ๑๗

๕๑.

ลักษณะที่ห้าของพระพุทธรูปมีความรู้สึกเหมือนอยู่ในสภาพมีอำนาจแบบเทพเจ้าหรือกษัตริย์ มากกว่าที่จะมีสัญลักษณ์ของความหลุดพ้น และเป็นข้อที่นำแปลกอีกอย่างหนึ่งคือศาสนาพุทธลัทธิหินยานหรือเถรวาท แพร่หลายอยู่ในประเทศไทยแต่ครั้งพระเจ้าอโศกเมยแพร่ศาสนาพุทธประมาณพุทธศตวรรษที่ ๓-๔ แล้ว แต่ในศิลปกรรมลพบุรีกลับมีการสร้างรูปเคารพในคติมหายานอย่างมากมาย ทั้งนี้อาจจะเป็นด้วยความเชื่อศรัทธาในคติมหายานแบบศรีวิชัยครั้งราชวงศ์ไศเลนทร์ก็เป็นได้ ที่นิยมการสร้างรูปพระพุทธรูป พระโพธิสัตว์ นางปัญญาบารมี และรูปเทวพระสัตว์

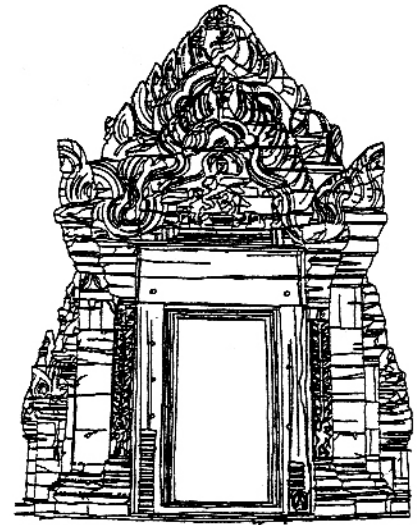
๕๒.

๕๑. เจดีย์ทรงเครื่องจำลอง หล่อสำริด
แบบบายน พบที่สุพรรณบุรี

๕๒. พระพุทธรูปตรีภายแบบมหายาน
ประทับในซุ้มเรือนแก้ว

สถาปัตยกรรมสมัยลพบุรีสร้างด้วยอิฐและหิน การสร้างสถาปัตยกรรมของสมัยลพบุรีนั้นมีทั้งที่สร้างในศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ ลักษณะสถาปัตยกรรมเป็นอาคารรูป ๔ เหลี่ยมมียอดเป็นชั้น ๆ ซ้อนกันขึ้นไปจนแหลมมน ที่มุมของอาคารนี้จะย่อมุม ทำเป็นลวดมุมแบบย่อเหลี่ยม ลักษณะเช่นนี้เรียกกันโดยทั่ว ๆ ไปว่า *ปรางค์* ซึ่งได้รับอิทธิพลจากสถาปัตยกรรมอินเดียแบบที่เรียกว่า *คิธร* ในศิลปะการตกแต่งสถาปัตยกรรมสมัยลพบุรีนั้นไม่นิยมพื้นที่ว่าง จะมีการตกแต่งลวดลายดอกไม้ ใบไม้ และลายประดิษฐ์ ตามส่วนต่าง ๆ ของอาคารหรือบางแห่งก็ประดับด้วยภาพ ลักษณะการวางผังอาคารก็เป็นแบบง่าย ๆ แบบกากบาท มักมีการสร้างระเบียงคดล้อมรอบ สถาปัตยกรรมเหล่านี้ใช้เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปหรือพระโพธิสัตว์ พระพุทธรูปนิยมสร้างเป็น ๓ องค์ อันหมายถึงธรรมกาย ได้แก่พระธรรม สัมโภคกาย คือกายที่ตรัสรู้ และนิรมลกาย ได้แก่กายมนุษย์ อันมี เกิด แก่ เจ็บ ตาย

๙๓.

๙๓. ชุมประตู่ทางเข้าปรางค์ปราสาทลพบุรี
แบบบันแถลง

อาณาจักรลพบุรีมิได้สิ้นสุดลงไปโดยทันทีทันใด เมื่ออาณาจักรสุโขทัยตั้งขึ้นโดยคนไทยในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘ อาณาจักรลพบุรีก็ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอาณาจักรสุโขทัย เพราะเป็นระยะแรกของการมีอิทธิพลของไทยในแถบภาคกลางและแถบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ศิลปะต่าง ๆ ก็พยายามแสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทยโดยขับไล่อิทธิพลขอมให้หมดสิ้น

๙๔. พุทธปรางค์ปราสาทแบบมหายาน ที่
จังหวัดลพบุรี

๙๔.

๔๕. ภาพปูนปั้นรูปครุฑเลี้ยว ประดับบน
กลีบบนของเจดีย์วัดป่าสัก
อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

